

د افغانستان

د غم ورځې شپې

* د داکتر نجيب وړل کېدو

حلک مک پک کړل

* اسلامي جهاد که دروس

او امریکې جنگ؟

* زموږ جهاد او دا

پاکستاني پارټيو دريځ

* د افغاني مشرانو لنده

سوانح

* د پيسور او کابل ځينې

دودونه دستورونه

عبدالباري « غيرت »

Ketabton.com

Ketabton.com

د افغانستانو

د غم وړخې شپې

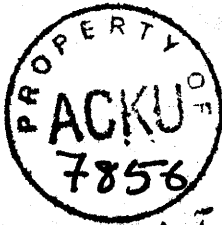
د کتاب پېژندنه:

د کتاب نوم : د افغانانو د غم ورځی شپې

لیکونکی : عبدالباری غیرت

کمپوز : مجیب الله

د چاپ کال : ۱۳۷۶ هـ ش

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اهداء

د پښتونخوا مسالو پروګرته

چې په فکري او عملي توګه يې

زموږ د حق جھار ملاتړ کړی دی

د ډاکټر نجیب خور

محترمی ککې ته!

سلامونه درته لیریم او بیا دا چې د افغانستان پخوانی جمهور رئیس
ډاکټر نجیب او د هغه د ورور احمد زی په وژل کېدو تسلیت درته وایم. زه
پوهیږم چې خور او ورور څومره سره گران وی او څومره د ژوند خوری یې سره
شریکې کړی وی بیا داسې مرگ چې ناڅاپی وی او په غیر عادی حالت کېنې
وی تاته له لوی خدایه د زړه صبر غواړم خو ستا پاملرنه د افغانستان هغو
شهیدانو ته هم راگرغوم چې د کمونیستی نظام په وخت په لکهاووبی له
محاكمی اعدام شول، پولیگونونه پری ډک شول. دوی به میندی درلودی،
خویندی او وروڼه یې درلودل او زامن، لونی او پلرونه یې درلودل. دا وروستی
خبری ښایی ستا د آرام زړه تسلاشی.

ستا د نا آرام زړه له حالت څخه خبریم او د هغو زړونو څخه هم خبریم
چې په کمونیستی دور کېنې وځوریدل ودریدل او ځینو د خپل محبوب په وژل
کیدو د زړه سکت هم وکړه.

د ډاکټر نجیب وژل کیدو

خلک هک پک کړل

کله چې طالبان د کابل ښار ته د فاتحانو په توگه ننوتل او خپلو مخالفانو ته یې ماتی ورکړه. ددوی لومړی کار دا ؤ چې د ملگرو ملتو دفتر ته ورشي ډاکټر نجیب او د هغه ورور احمدزی را ویاسی او په عام محضر کېنې یې اعدام کړی. په دی کار سره خلک د یوه غیر منتظر کار سره مخامخ شول. جهاني مطبوعاتو دا عمل وغانده او له بشري عاطفې څخه یې لیری وباله. د افغانستان ولس هم حیران شو، خو عجیبه ورته ونه بریښیده او دا کار یې په ځای وباله ځکه دوی د همدی خلکو بی حسابو ظلمونه لیدلی وو. حیران په دی شول چې د مخه آوازه وه چې ښایي ډاکټر نجیب یوه محفوظ ځای ته یورل شي او بیا هرڅه چې کیږي. د نجیب ملگرو په ټولو ځایونو کېنې دا آوازه اچولی وه چې ښایي طالبان د نجیب سره ښه سلوک وکړي او ځینی مشوری تری واخلي. د

افغانستان پوهانو او لیکوالانو دا عمل ښه ونه گانه او ویی ویل چې دده دا وژنه بی وخته وه او دده د مرگ سره ډیر حقایق او اسناد، رازونه او رمزونو پټ پاتې شول. له همدې کبله دوی دا وگڼله چې دا کار د یوه گاونډ هیواد د جاسوسی شبکې له خوا شوی دی. نجیب بنایي علناً د محاکمې میز ته بلل شوی وای او محاکمه پری چلیدلی وی. او له هغه وروسته دده اعدام هم خلکو ته قناعت ورکولی شول. د ډاکتر نجیب په اعدام د صوبه سرحد خلک ډیر وپاریدل، مظاهری یی وکړی میلتنگونه او جلوسونه یی وایستل ان تردی چې دده د جنازی غائبانه لمونځ یی ادا کړ. دی یی شهید وباله او ځینی طالبان یی بندیان کړل او ویی وهل. د نشنل پارټی مشرانو هم دا عمل وغانده او د گاونډ هیواد لاس یی پکښی د خپل وگرځاوه.

«لیکوال» معروفی مجلی هم دده په وژل کیدو خپل تأثرات څرگند کړل او دایی یوه غمیزه وگرځوله. او خاصه مجله یی دده په نوم چاپ کړه چه ددوی په نزد بیگناه او مظلوم ښودل شوی ؤ (بشر نوید) ډیری پیرزوینی ورته وړاندی کړی ان تردی چې دده په قول ځینو لنگی والا کسانو حمله هم پری کړی وه خو بیچ شو.

د پردی تر شا هر څه وو، وو، دده وژونکی وایی چه کله ډاکتر نجیب د خاد جاسوسی شبکې رئیس ؤ د افغانستان ډیری بی گناه انسانان اعدام شول، چې د وژونکو ورونه او خپلوان هم پکښی وو. بل استدلال یی دا ؤ چې په

کندهار یانندی د همدی ډاکتر صاحب په دوران کې د اوزیک ملیشو له خوا
حملی و شوی په کورونو ننوتل او ډیری پښتنی یې بی پته کړی.
همدا عمل په پکتیا کې هم دده په دوران کې د اوزیک ملیشو له
خوا وشو چې ددوی وینه یې په خوبن راوسته او نور یی طاقت و نشو چې
محاكمی ته یی پریدی.

د کمونیستانو قدرت ته رسیدل

زه نه پوهیږم چې دا داستان له کوم غایه پیل کړم، کاشکی د درد منو
زړونو له حاله دا نور زړونه خبریدی او کاشکی خلکو یو د بل په غمونو او
داستانونو باور درلودی.

غمکه هغه سوخی چې اور پری بل وی نو د سوغیدلی غمکی د خلکو له
حاله د بی سوزه غمکی خلک نه خبریږی. زمانه آخره شوی د قیامت نښانی دی
هر شوک د ظالم پلوی کوی او مظلوم نور هم په خوله خوله وهی.

داستان به په لنډ ډول پیل کړو دا چې څه وشول او اوس څه روان دی او
بیا به څه کیږی دا ټول د ماضی حال او استقبال خبری دی خود ماضی او حال په
خبرو به خلک هک پک شی.

زه د افغانی کمونیستانو (خلقیانو پرچمیانو) کردار یادوم او بیا چې روسان نیغ په نیغه راغلل او د نړی ټول انسانی معیارونه یې تر پینو لاندی کړل، بیا هم بی سترگو خلکو ویل چې: روسانو ښه وکړل دوی حق درلود او داد کمونیستی نظام د ټینګولو او د انسانیت او عدالت د راوستلو په خاطر وو. آفرین په دی منطق، په دی عقل او په دی وجدان او بالاخره په دی اسلامیت، زه په لنډه توګه څه ناڅه په هغه څه رڼا اچوم کوم چې په صوبه سرحد کښی د سترگو لیدلی حال دی او پرته له کومی مبالغی به یې بیان کړم او بیا به قضاوت د لوستونکو مخی ته کښیږدم. د افغانستان خلک غولیدلی نه وو، هغوی با شعوره انسانان او هغوی هر څه د منطق په تله کښی تللی شوی.

د کمونیستی نظام د راتګ سره سم په دی خلکو ناتار جوړ شو، کورونه یې بی امانه شول، مذهبی مراسم یې په ډاګه نشوی اجراء کولی، ناموسونه یې په زوره کمونیستی کورسونو ته بوتلل شول، په ډله ایزه توګه ووژل شول او په مریو یې دښتی ډکی شوی، ښځی یې جیل ته ولویدی او په دی مظلومو افغانانو هر څه وشول. د نمونی په توګه مولانا فیضانی صاحب تری تم او حضرت صاحب محمد ابراهیم مجددی د خپلو ۲۱ خپلوانو سره اعدام شو. همداراز په زرګونو علماء، پوهان، استاذان او منورین په پولیګون کښی تر خاورو لاندی شول.

په دی حالت کښی خلکو د مجبورتی له مخی قیام وکړ راپورته شول او

په تېرونو او لرگيو يې جهاد پيل کړ بيا چه ددوی لاسی ته وسلی ورغلی دا بيله
خبره ده. زه چې د داؤد خان په وخت کښې په ستره محکمه کښې خلور کاله د
قضاء د مجلی مدیر وم او بيا وروسته شه موده په کور شوم او بيا بېرته د
فامیلی محکمی قضایې غړی شوم. هغه فجانع چه په محکمو کښې روان وو د
ویلونه دی، د ښځو سره د خلقي قاضيانو بد عملونه له میرونو څخه په زور سره
طلاق اخیستل، دزوی په مخکښې د پلار سپکول او وهل دا هغه شه وو چې
ددوی له جیلخانو څخه بهر وو او ظاهراً په دیموکراتیکه فضاء کښې کیدل.
ما دا حالات په سترگو لیدل خو خوله می خاموشه وه او د شه لیکلو توان
هم نه ؤ ځکه چې نه د خولی آزادی وه او نه د قلم او په دی دواړو جرمنونو هم
خلک د اعدام څوکی ته ورسیدل.

د هجرت لاره: کله چې ما دا حالت ولید چه نور نود خلقیانو سره

گوزاره مشکله شوه زه هم تر تعقیب لاندې ونیول شوم او مشر ورور می مولوی
عبدالباقي چې د عربی دارالعلوم استاد او د شیرپور د جامع جومات خطیب ؤ،
زندانی او بیا وروسته معلومه شوه چې شهید شوی ؤ او له دی پرته د خلقیانو د
لاسه وطن سور تنور گرځیدلی ؤ ما هم د زرمت، پکتیا په لاره د هجرت لاره
غوره کړه. دا هغه وخت ؤ چې نابغه استاد نور محمد تره کښ د افغانستان د
کمونیستی نظام لومړی جمهور رئیس د وفادار شاگرد حفیظ الله امین له خوا

در ستوی و. زما دهن دا و چې د پاکستان د صوبه سرحد د خلکو به دا فکروى چې ددوى ټول وگړى به مور د پښه استقبال کړى او دا فکر به ورسره وى چې ددوى قيام يو اسلامى جهاد دى. ځکه چې يو خود افغانستان پښتو ددى ځاى د پښتو سره زياتى اړيکى درلودى ددى ځاى مشرانو ته لکه پاچا خان، وليخان، اجمل خټک ته مور په درنه سترگه کتل او ميلمستيا گانې به مور کولى. همدا مور پښتانه وو چې د دوى ملاتړ مو کاوه او د افغانستان حکومت په رسمى توگه د پښتونستان په نامه په کابل راډيو کښې يو ساعته خپرونى کولى. دوى ته اعليحضرت ظاهر شاه په وړيا توگه کورونه ورکړى وو او ددوى د پاره د خوشحال او رحمان بابا د ليسو په نامه بنوونځى موجود وو. د افغانستان خلک به پوهنتون ته په کانکور سره داخليدل خو ددوى د پاره دا کار مفت ؤ. ان تر دى چې د سرحداتو په نامه ددوى د پاره ځانگړى وزارت ؤ چې لومړى د قبائلو د مستقل رياست په نامه ياديده او همدا راز د قبائلى خلکو د پاره جلا معاشونه او تنخواگانى وى.

برخلاف د خلکو ذهنيت دا ؤ چې د افغانستان د خلکو جهاد اسلامى نه دى بلکه ورور وژنه او د ترور عمل دى. دوى داسى گټله چې د خلقيانو حکومت يو قانونى حکومت دى عوامو منلى دى دا يو شو مهاجر کسان يې مخالف دى هغه هم په ذاتى (شخصى) اغراضو.

بله دا چې دوى (خلقيان) يې کمونيستان او ملحد نه گڼل بلکه

مسلمانان يې گڼل او زموږ د لائلو ته يې غوږ نه نيوه.

بله دا چې عوام د ضياء الحق مخالف وو، ځکه دوى ويل چې دى د مارشل لا (نظامى) له لارى حکومت کوى او په زوره يې کوى او دغه مهاجرين (يا مجاهدين) يې د ضياء الحق عسکر گڼل. په دى مورد کې يې به د ځينو گوندونو (پارټيو) د فکر طرز بيان کړو.

۱- پيپل گوند (پارټى):

دا گوند چې مشر يې د پاکستان پخوانى جمهور رئيس ذوالفقار على بوتو و او ذوالفقار على بوتو هم د جنرال ضياء الحق د کودتا په ترڅ کې يې له قدرته ولويد او بيا د ځينو تورو په لړ کې يې چې مهم يې ځينى قتلونه او ترورنه وو اعدام شو، له هغه وروسته ددى گوند مشري دده د لور بى نظير بوتو په غاړه وه او له دى کبله چې دوى د ضياء الحق مخالف وو او ضياء الحق د افغان مهاجرينو ملاتړ کاوه نو دوى هم د افغانستان د جهاد مخالف وو. بى نظير بوتو عقیده درلوده چې بنسايى د کودتا او زور له لارې څخه نه بلکه د ديموکراسى له لارې قدرت له جنرال ضياء الحق څخه واخيستل شى. بى نظير بوتو د افغانستان د جهاد مخالفت په صراحت سره نه کاوه بلکه تلويحاً او اشارتاً يې ځينى خبرى کولى چې سړى پوهيده چې دا د افغانستان د مسئلې په

تیره د مجاهدینو او مهاجرینو مخالفه ده. کله چې به له دی څخه په دی باب پوښتنه وشوه نو ویل به یی چې مور په خپله داسی کشالی لرو چې د مهاجرینو موضوع ته هډو خلاص نه یو.

د ذوالفقار علی بوتو زامنو هر یوه شهناز بوتو او مرتضی بوتو په خپل وار سره د ضیاء الحق د رژیم مخالفت کاوه، په غونډو جوړولو برسیره ځینی د غچ څخه ډکی کار روایی هم کولی چې بی نظیر بوتو بیا ددی کار مخالفه وه. یوه مهمه موضوع یې دا وه چې دوی پاکستانی الوتکه افغانستان ته وتښتوله او هلته یې د کابل په هوایی ډگر کې کوزه کړه. ددی الوتکی سپرلی چې بنځی ماشومان هم پکښې وو له زیاتی وار خطایی سره مخامخ شول او یو کس پاکستانی پکښې مړ شو. په دی کار سره دوی دبیرک د رژیم له خوا بڼه استقبال شول ان تردی چې دواړو ته یې د څارجه وزارت د یوه دپلومات مأمور سید فصیح الدین لورانی دریحانه او (...) په نامه شهناز بوتو او مرتضی بوتو ته ورکړی چې بیا کله شهناز بوتو خود کشی وکړه، داسی وگڼل شوه چې دده بنځی زهر ورکړی دی په همدی اساس سره مرتضی بوتو هم خپله بنځه د کورنی د مشوری په اساس طلاقه کړه چې دا دواړه بنځی اوس په امریکی کښی اوسیږی.

دی کار د بی نظیر بوتو د افغانانو په مقابل کښی حساسیت نور هم زیات کړ په داسی حال کښی چې ددوی ودونه د کمونیستی مفکوری په اساس

شوی وو او دلته د مهاجرینو او مجاهدینو موضوع یو اسلامی بڼیاد درلود.

د بی نظیر بوټو مخالفت له دی څخه څرگندولی شو چې کله دا صدراعظم (وزیر اعظمه) شوه په ټولو داخلي او خارجي موضوعاتو یې رڼا واچوله خو د افغانستان کښاله او د مهاجرینو مسأله یې هیڅ یاده نکره بیا د وحدت ورځپاڼې مشر پیر سپید شاه جگ شو او پوښتنه تری وکړه چې تاد افغانستان موضوع ولې یاده نکره. بیا هم دی ځان تیر کړ، همدا راز ددی د صدارت په وخت کښې هغو دریو کسانو چې په پېښور کښې یې د یوه ښوونځی نجونی او هلکان اسلام آباد ته تښتولی وو، دا چې سعودی عربستان ته تللی وه د اسلام آباد په هوایی میدان کښې یې په دی باب ټول افغانان تر تهدید لاندی راوستل او توندې خبری یې وکړی، خو کله چې دا دری کسان د پاکستان د کوماندو له خوا ووژل شول نو بینظیر بوټو بیا د ناصر باغ په کمپ باندي په ښځو باندي میتیایی وویشلی او نوری وعدي یې هم ورکړی خودا وعدی یوه هم په ځای نشوه. بی نظیر بوټو په خپل یوه کتاب کښې (خاطرات بی نظیر بوټو) ویلی چې د صدر ضیاء الحق په وخت کښې کله چې ما وغوښتل دده په خلاف مسالمت آمیزه مظاهره وکړم نو زما ملگرو راته وویل چې هلته د ضیاء الحق پلویان (مجاهدین افغان) دی هسی نه چې تاته څه ضرر ورسوی، خو ما له دی تهدید سره سره په پېښور کښې مظاهره تر سره کړه او بیانیه می هم ورکړه.

د بی نظیر بوټو مور نصرت بوټو بیا د ضیاء الحق په وخت کې په اخباری

بیانونو کښې د افغان مهاجرینو او مجاهدینو په ښکاره توګه مخالفت کاوه
هغوی یې د جنرال ضیاء الحق کسان بلل، مفروران یې گڼل او ددوی په ضد یې
اخباری بیانونه ورکول داسې فکر کیږي چې نصرت یو افغان مسئلې ته په
جنرال ضیاء الحق پوری تړاو ورکاوه او دده د فکر مولوده یې بلله، په داسې حال
کښې چې دا مسئله ډیره ژوره او پراخه ابعاد یې درلودل البته جنرال ضیاء الحق
په خپل وخت کښې د افغان مسألې په باب جدې پاملرنه درلوده او د افغانستان
جنگ یې د پاکستان دفاع گڼله، افغانان هسې په هوس نه وو راغلی بلکه د ډیر
مجبوریت له مخې دغه گرم پاکستان ته راغلی وو او دی ته به شنه ناست وو چې
خه وخت به مور وطن آزاد یږي.

۲- نشنل پارټی:

ددې گوند مشر پاچا خان او بیبا دده زوی ولیخان او اوس اجمل خټک
یې مشري کوي. ددې گوند نور د یاد وړ کسان بیګم نسیم ولیخان، حاجی
عدیل، فرید طوفان، غلام احمد بلور دی.

اجمل خټک کله چې د ذوالفقار علی بوتو په دوران کې د لیاقت باغ
پنډې په غونډه کښې شو کسان مړه شول وو یل چې نور نو پاکستان د اوسیدو نه
دی او افغانستان ته یې سیاسي پناه یوړه. دی د کابل د کورنیو چارو
په احوالونو رالیږل چې زه به د سری ډولې سره پاکستان

ته عجم. خود مجاهدینو د حکومت څخه شه مروده د مخه پاکستان ته راغی او دلته د پارلمان غړی دی.

نشنل گوند د اول څخه د افغان مجاهدینو مخالفت کړی دی او دا جنگ یې د امریکې او روس جنگ بللی دی.

په اخبارونو کښې به د ولیخان، نسیم ولی او نورو ضد ضد بیانونه راتلل او دې بیانونو د صوبه سرحد په عوامو باندې لوی اثر درلود همدا دلیل ؤ چې د صوبه سرحد زیاتره عوام د افغانستان د جهاد په حق کښې نه وو بلکه دوی به د ویل چې دا کسان د یوه قانونی حکومت څخه تښتیدلی دی په داسې حال کښې چه هلته د روسانو او داخلی کمونیستانو له خوا هر څه د څاورو سره برابر شوی وو او دومره مظالم په افغان ولس وشول چې یو عاقل انسان یې نشی منلی. په دې مورد کښې د دوی تبلیغ ډیر پراخه او موثر ؤ. دوی به ویل چې د مجاهدینو او مهاجرینو د راتگ سره به په مورد اقتصادی بوج راشی. د کلاشینکوف او هیروئین کلچر د دوی سره راغی. پاکستان یو غریب ملک دی ښایې روسان د مجاهدینو له کبله په مورد حمله وکړی او ددی ټولو ذمه واریی جنرال حبیب الحق گڼلو.

* یوه ورځ زه چارسدې ته د ولیخان کور ته ورغلم چې د کور په مخ کښې یې پولیسو یوه خیمه هم درولی وه، له نوکرانو سره یې ما روغیر وکړ یو ځوان هلک چې د شلو کلو به ؤ یوه بل ته وایی چې د مجاهدینو په نامه غله او ډاږه

ماران راغلی له خپل حکومت‌شخه را تبتیدلی غلاگانی کوی ډیر بد خلک دی.

د توپک په یوه ډز سره ډیری مرمی را باسی او ډیر خلک پزی وژلی شی. دا خبری په ما ډیری بدی ولگیدی خو کله چه ولیخان ته ورغلم زره دوستی مې ورسره مطرح کړه ده وویل چه د جهاد پلوی نکوم ځکه دا جهاد نه دی ستاسو د یوه ملازوی اتیا لکه کلداری بهرته (سمگل) قاچاق کولی خود مور د گوند یوه غړی هغه په هوانی میدان کښی ونیو.

* پاچا خان به وویل چه دا مهسا جسرین چې راغلی دا په سور باندي بد اثر غورځولی شی، بنایی خپل ملک ته بیرته ولاړ شی هلته حالات سم دی خو کله چې روسانو نیغ په نیغه په افغانستان یرغل وکړ نو ده د بتو په یوه غونډه کښی وویل چې ای پښتنو بیدار او سیري تاسو ته دا دی سور استعمار (سامراج) راغلی او حالات یی بیخی بدل کړی. له دی ویناو وروسته بیا دی په کور کینولی شو او نور څه یی و نه ویل ترڅو چې په حق ورسید.

* د حزب اسلامی یو غړی «ولید» وردگ وایی چې زه یوه ورغ لیدی ریډنگ روغتون (همپستال) ته پاچا خان ته د مصاحبی د پاره ورغلی وم چې ما خبری ورسره پیل کولی بیگم نسیم ولی ډیره راته په قهر شوه او ویی ویل چې دا وخت د مصاحبی دی؟ اوزه یی انترویو ته پرینبوم.

* يوه ورغ زه سوات ته روان وم چې په جهانگيره کې يولوی جلوس (مظاهرة) روانه ده مو تر لږ څه ودرید او بیان ورکوونکی ویل: چه دا بیشترمه انسانان، دا بی فرهنگه او بی کلچره خلک چې راغلی دی دوی دی د مور له خاوری ووزی او مور د کابل قانونی او انسانی حکومت تأییدوو.

* يوه ورغ زه شیرزمان غمجن (طائزی) ته ورغلی وم چې یو بل افغان مشهور لیکوال هم ورسره ناست و لیکوال د جهاد موضوع یاده کړه چه غمجن صاحب ورته ډیر په قهر شو او ویی ویل چې که تاسو جهاد نه دی او ما په دی باب ډاکنتری د پاره مدلل کتاب لیکلی چې دا دی نن سبا بشپړیږی ژدی و چې هغه سری په زوره له خونۍ ویاسی، کله چې زه رخصت شوم نوموړی مشهور لیکوال راته وویل چې دا زما د بی عزتی خبره چاته ونکړی.

که څه هم د شیرزمان یو بل ورور (طائزی) له اول څخه د افغانستان د جهاد ملگری و خو غمجن صاحب د خپلو فکری استدلالونو په بنا دا خبره نه تأیدوله غمجن صاحب په دی وخت کې په ملگرو ملتو دفتر کښې کار کاوه، او د ډیرو خاصو افغانانو سره یی کومک کړی دی چې دلته په پېښور کې یی ژوند په خطر کښې و او بهر ته یی لیږلی دی.

* زه به همیشه د لرو پښتنو په مشاعره کښې شامل وم کوم چې په خیبر بازار اردو ساینس بورډ کښې به کیدله. زه لومړی شخص وم چې په دی مشاعره کښې می اشتراک کاوه. بیا له ما وروسته پسرلی صاحب دده زامن هر یو

سازم

رحمة اسدالله، عصمت الله، محترم رفيع صاحب او نورو هم گډون وکړ. په هغه وخت کېنې به ما په خپلو شعرونو کېنې د افغانانو بد حالت او د روسانو او داخلي کمونيستانو ظلمونه بيانول چې په گډون کوونکو ښه نه لگيدل، البته يو دوه کسان لکه طانزی فريحان شيدا اطلس گل زما ملگری وو. بيا به يې سره ويل چې خیر دی میلمه دی څه به نه ورته وايو. بيا ورو ورو حالات بدل شول، مهاجرتونه زيات شول، روسان: نور هم رسوا شول او ملگری می ډیر شول. له دوی څخه ځينو دومره ددی موضوع سره حساسيت درلود چې حتی د محترم پسرلی صاحب سره لاس او گريوان شوي وو.

* يوه ورځ په چوک يادگار کېنې د مهاجرو په ضد او د کابل د کمونيستانو په طرفداري مظاهره وه کله چې دوی وويل چې (زنده باد بيرک کارمل) زمونږ يو ملگری د محاذ غړی محمد اکرم وردگ ددوی په مخ کېنې چيغی کړی چې (مرده باد بيرک کارمل) بيا يې دا شخص ښه وډباوه او له غونډې څخه يې وويست.

د مجاهدينو په پاڅون سره نشنل پارټی دغه امتيازات له لاسه ورکړل:

۱- ددوی لويانو باقاعده/تنخواه اخسته او يو څه به يې نورو ملکاتو او خپلو پلويانو ته هم ورکوله. لکه چې سيد مسعود پوهنيار وايي چې زه په پيښور کېنې په قونسلگری کېنې دپلوماتوم د همدی پارټی لوي غړی ته به می په چرگانو چوک کېنې دا تنخواه ورکوله او دده دلته کوټه وه.

- ۲- د پارتی مهمو غرو په جلال آباد ، کابل او تور غینو ښارو کښې زمکې او حویلي گانې درلودې چې له دې درگه یې کرایې هم آخستې.
- ۳- خوشحال خان او رحمان بابا لیسې اصلاً ددوی دپاره جوړې شوي وې او د ولیخان او نورو غرو په سپارش به په پوهنتون کښې یې کانکور ددوی کسان شاملیدل او بیا به مسکو ته لیږل کیدل.
- ۴- د افغانستان د دولت په صوبه سرحد کښې ځینې ملکیتونه وو چې بیا د خلیاتو په وخت کښې ددوی کسانو نیولې وو او په کرایه یې ورکړې وو خو کله چې د مجاهدینو حکومت راغی نو افغان قونسل محمد ظاهر قره باغی دا دعوا وگټله.
- ۵- د افغانستان نیمه بودجه به د پښتونستان په لاره کښې مصرفیدله، په داسې حال کښې چې زموږ افغانان له لوړې مړه کیدل. ددې بودجې مصرف زموږ په پارسي زیانو وروښه نه لگیده او ډول ډول خبرې به یې کولې خو پښتنو ددې مصرف سره حساسیت نه درلود.
- ۶- د پاچا خان او دده د کورنۍ سره افغانانو ډیره مینه او محبت درلوده، هرچا به په سندرو کښې ستایه، دی چې په وزیر اکبرخان روغتون کښې و ما به همیشه په پاکت تازه میوی وروړې. خو کله چې دوی دا ډول تحرکات پیل کړل بیا یې له افغانانو څخه دا مینه او محبت لیرې شو.
- ۷- یو وخت د شیخ آباد درویش اجمل خټک ته میل مستیا کړې وه او زه هم په

دی کښې وم ډیر تکلف یې کړی ؤ حتی په خپل زوی یې نوم اجمل کښود خو خلقیانو همدا درویش دده د کور په مخ کښې په ډیره بیرحمی وواژه او دده کور یې چور کړ اوس یې د کورنۍ په نورو غړو کښې لکه د نورو افغانانو غوندې دا مینه او محبت نشته، په دې میلمستیا کښې رفیع صاحب او وجدی صاحب هم وو.

۳- جماعت اسلامی پارټی

ددې پارټی (گوند) مؤسس مولانا ابوالاعلی مودودی ؤ. بیا یې مشر میاطفیل محمد او اوس قاضی حسین احمد دی. دوی ته د افغانستان د جهاد په باب له بهر څخه خصوصاً له عربو څخه ډیر کومکونه راتلل، خو دوی یوازې د حزب اسلامی، جمعیت اسلامی، اتحاد اسلامی سیاف او څه ناڅه له مولوی خالص سره اړیکې درلودې. ځکه دوی به ویل چې دغه پورتنی گوندونه اصیل مسلمانان او یا په اصطلاح بنیاد گرا دی دغو نورو ته لکه محاذ ملی اسلامی، جبهه، نجات ملی او حرکت انقلاب اسلامی ته یې د شک په سترگه کتل او حتی ځینی عقیدتی پروپاگندونه یې هم ورپسی کول. یو ژوندی مثال به زه ووايم کله چې زه په جمعیت اسلامی کښې وم دوی به څه ناڅه مرسته راسره کوله خو کله چې محاذ ملی اسلامی ته ولاړم بیا یې په هماغه پخوانی سترگه نه راته کتل.

بنیایي څرگنده کړو چې جنرال ضياء الحق ددوی ته په اسلامي مناسباتو او خصوصاً د افغانستان په موضوع کښې پوره واک و ورکړی ؤ. هغه وخت به تل د نشنل پارټي او جماعت اسلامي ځیني تصادمونه په اخبارونو کښې راتلل او کله کله به یې جگړې هم پېښیدلې. دوی به کله ناکله د اسلامي موضوعاتو په باب د لاهور په منصوره کښې کانفرانسونه او سمینارونه د اټرول او هغو ته به یې یوازی او یوازی اخوانی گوندونه ورغوښتل او انعامونه به یې هم ورکول.

ددوی عقیدتي طرز فکر اهل حدیث او یا سلفیانو (یتیم پیریانو) ته ورته دی، طریقت ته عقیده نلري او خپل نظر همداسې ښکاره کوي، د جمعیت اسلامي، حزب اسلامي او اتحاد اسلامي د مشرانو هم همدغه عقیده ده خو دوی د افغانستان د عوامو څخه خپله عقیده پټوي او په اصطلاح (تقیه) کوي. جماعت اسلامي د افغانستان د جهاد په باب داسې نظر لري چې یوازی د جمعیت اسلامي، حزب اسلامي او اتحاد اسلامي جهاد ته جهاد وایي او دا نورو ته نه، په داسې حال کښې چې همدا اوس همدا بنیاد گرا یو بل وژني د کمونیستانو سره ائتلاف کوي او داسې نور...

جماعت اسلامي به چې کنفرانسونه جوړول یا به یې نوري غونډې کولې یوازی همدا دري گوندونه به یې ورغوښتل او ددوی په گټه به یې شعارونه ورکول او ددوی سره به یې مادي مرستې کولې. دوی به د همدې دريو گوندونو په نمایندگي بهر ته تلل او کومکونه به یې راغونډول چې په دې اساس سره یې

خپل گوند هم په مادې لحاظ تقويه كړي.

كله چې طالبانو ظهور وكړ او لومړي يې د حزب اسلامي سره مقابله پيل شوه، جماعت اسلامي خصوصاً قاضي حسين احمد يې زيات مخالفت وكړ او دوى يې د امريكې خلك وبلل، په داسې حال كې چې د پاكستان ولس دوى امريكايان بولي چې په دې اساس سره د دې گوند محبوبيت په افغانې جامعه كښې بيخي كم شو ځكه چې طالبان د ملت په ملاتړ را پاڅيدل او په هر ځاى كښې هر كلى ورته وويل شو يوازې په شمال كښې د ستونزو سره مخامخ شول.

٤- جمعيت العلماء:

ددې گوند مؤسس مولانا مفتي محمود دى چې ډير ښه عالم او با تقوا شخص ؤ. دى دلى تل د افغانستان د جهاد ملاتړ كړى دى او په مختلفو وختونو كښې يې كومكونه ورسره كړى دى، بيا كله چې دى وفات شو همدا راز مولانا فضل الرحمن او مولانا سميع الحق په غونډو او كنفرانسونو كښې د افغانې جهاد ملاتړ كړى په داسې حال كښې چې د دوى سره د جماعت اسلامي غونډې امكانات هم نه وو او نه د هغه وخت حكومت (جنرال ضياء الحق) د دې كار زمينه ورته برابر كړى وه، له دې كبله چې د دې گوند غړي زياتره ملايان او طالبان دى نو په دې اساس سره يې د حركت انقلاب اسلامي (محمدي) سره يو

څه خواخوږي زياته وه او حتى ويل کيږي چې دا گوند همدوی په پښو ودر او ه.
بيا کله چې طالبانو ظهور وکړ دوی يې په ښکاره توگه ملاتړ اعلان کړ
خپل طالبان يې د کومک دپاره وروليږل او په ځان او مال سره يې ملاتړ ورسره
وکړ.

دا گوند نسبت جماعت اسلامي ته په پاکستان کښې زيات محبوبيت
لري ځکه چې زياتره مدرسې په دوی پورې اړه لري، امامان او طالبان يې په
دوی پورې متعلق دي او مذهب يې هم امام ابوحنيفه دی چې د پاکستان ټول
مسلمانان حنفي مذهبي دي.

دموډ د جهاد په باب د پاکستان د ولس عکس العمل:

لکه چې د مخه سو وويل چې زموږ د جهاد په باب نظريات زياتره د
پارټيو تابع وو او په دې باب هرې پارټي (گوند) بيلی بيلی نظريې او اهداف
درلودل، خو خبره داده چې د مشرانو تبليغاتو په دی مورد کښې زيات اثر
درلود د مثال په توگه د صوبه سرحد پښتنو کی پاچا خان او دده زوی وليخان
زيات اثر او رسوخ لري او ددوی خبره منله کيږي دوی طبعاً د جهاد مخالف وو
ځکه چې خپل سياسي اهداف يې له لاسه ورکول. همدا راز په بلوچستان کښې
زياتره پښتانه د محمود اچکزي د نظرياتو ملاتړ کوي او دی هم له پورې خوا د
کابل د کمونيستي حکومتونو پلوی ؤ او له بلي خوا يې په مهاجرو پښتنو

زیاتره زره سوی درلود او په بلوچستان کښې یو بل ته گټور واقع شوی دی. محمود اچکزی د نجیب د حکومت زیاته پلوی کوی او ویل کیږی چې هغه هم ډیری مرستی ورسره کړی دی. چې بیا نو دی طبعاً دا احسان نشی هیرولی.

د پنجاب خلک داسی په بی تفاوتی کښې وو په دی ډول چې هغوی ټولو پښتو ته په یوه سترگه گوری. او د اټک خخه را دیخوا ټول پښتانه لکه د یوه هیواد داسی گڼی خو بیا هم له دی کبله چې هلته نواز شریف زیات اثر لری هغوی هم د افغانستان د جهاد طرفداری کوی.

د سند خلک زیاتره د ذوالفقار علی بوتو، بی نظیر بوتو او نصرت بوتو د عقایدو او افکارو تابع دی. له دی کبله چې ذوالفقار علی بوتو د جنرال ضیاء الحق له خوا اعدام شوی و دوی افغانی جهاد ته هم په هغه پوری تړاو ورکاوه او په هغه وخت کښې یی نظریات منفی وو او کله چې بیا بینظیر بوتو قدرت ته ورسیده افغان مسئلی جهانی شکل غوره کړ. دا هم مجبوره وه چې څه ناڅه دا خیالات په نظر کښې وساتی.

په صوبه سرحد کښې تخریبی عملیات:

ددی د پاره چې په صوبه سرحد کښې د افغان مهاجرو او ددی ځای د اوسیدونکو ترمنځ روابط خړ پړ شی، نو د (روسانو او خلقیانو پرچمیانو) پروگرام دا و چې تخریبی عملیات په پښور کښې پیل کړی. دوی به بڼونه

راورل او دلته به یی په هرتلونو او مزدحمو ځایونو کښې ایښودل چې په دی سبب سره ددی ځای زیات خذک په تلف باندی ورسیدل.

کله چې به بم وچاود نو دځایي خلکو له خوا به مظاهری وشوی او ویل به یی چې دا بمونه افغان مهاجرو راوړی او دلته دا ډول تخریبکاری کوی. خو حقیقت دا دی چې دا بمونه به افغانی کمونیستانو هم راوړل او ددی ځای اوسیدونکو هم راوړل. حتی ددی ځای چادری دارو ښخو هم راوړی او گرفتاری شوی دی. دیوی پارټی یو مهم غړی چې په سکوتر کښې بم ایښودی و په لاره کښې وچاود او دا شخص په خپله هلاک شو.

* د قمرالدین گری په چاودنه کښې زیاتره د پښور د خلکو اولادونه چې له ښوونځی څخه راروان وو قربانی شول. دا بمونه زیاتره د بیرک کارمل او نجیب په وخت کښې راوړل کیدل او دلته به یی خلک قربانی کیدل. عوام ملامت نه وو ځکه ددی پښو زیاتره قربانیان به همدوی وو.

* د کاشانه بدر چاودنه: دا چاودنه هم ډیره لږزونکی وه. په دی حویلی کښې د جمعیت اسلامی افغانستان فوجیان (منصبداران) اوسیدل چې یوولس کسان په دی پیښه کښې مړه او څو نور تپیان شول. یوه پاکستاني ښځه د خپل میړه او اولاد سره په شهادت ورسیدل. کله چې پولیس راوړسیدل هغوی وویل چې مور دا دی په غم او ښادی کښې درسه شریک یو او دا دی مری مو هم سره شریک دی.

يادونه: دا درې پېښې هسې د نمونې په توگه راوړل شوي او که نه نو هر ه ورځ به چاودنه کيږه او کسان به پکښې مړه کيدل. همدا دليل ؤ چې ځيني کسانو افغانانو ته کورونه په کرايه نه ورکول، ځينو نورو به دفتر وټو ته په کرايه نه ورکول او ځينو به مچردانو ته په کرايه نه ورکول.

د پاکستان د حکومت ملاتړ:

د جنرال ضياء الحق په دوران کښې د افغان مجاهدينو او مهاجرينو سره په زياته اندازه کومکونه کيدل، سرکاري مطبوعاتو هم ددوی په پلوی نشرات کول او پېښور او اسلام آباد راډيوگانو ددی دپاره خاص پروگرام درلود، چې په پېښور راډيو کښې زه (عبدالباري غيرت)، والا جان وثيق، سيد فضل اکبر، تاج محمد اکبر، محمد يعقوب شرافت، شامل وو. د بهر څخه هم کومکونه را روان وو چې د امریکې، آلمان، فرانسې، انگلستان، سعودي عرب، کويت، قطر، امارات او مصر مرستې د يادولو وړ دي.

مثبت تبليغات:

دا چې پاکستان د مور ملاتړ کاوه د خلکو مثبت نظريات داسې وو:

- * پاکستان يو اسلامي هيواد پری فرض دی چې د افغانانو ملاتړ وکړي.
- * په گاونډي کښې پروت دی که روس افغانستان قبضه کړي نو پاکستان په

آسانی سره قبضه کولی شی.

- * د افغان جهاد په لاره کښې په پاکستان زیات اقتصادي بوج پروت دی.
- * په دی باب د پاکستان حکومت د خپل ولس فشار هم تحمل کوی.
- * پاکستان غواړی چې په افغانستان کښې صلح او امنیت راشي ځکه دا کار دده په گټه دی.
- * پاکستان غواړی چې د افغانستان سره د ورورۍ په فضا کې ژوند وکړی.
- * پاکستان اسلامي ملکونو ته ښیي چې دا کارونه د اسلامي ورورولۍ په بنا کوی.

منفي تبليغات:

- * هغه پیسې چې افغان جهاد ته او یا مهاجرو ته راځي زیاته برخه یې پاکستان په جیب کې اچوی.
- * نوی مالونه په خپلو زرو مالونو بدلوی او بیایي افغانانو ته ورکوی.
- * د پاکستان اقتصاد د مهاجرو په کومکونو ښه شو.
- * د مړو خلکو ژوند ورسره ښه شو او خواران نور هم در په در شول د کورونو کرایي لوړی شوی او په غریبانو کار ودرید.
- * د خوراکي څیزونو گرانی ورسره راغله او زیاتره خوراکي مواد افغانستان ته غځی.

- * پاکستان په افغانستان کېنې تخريبي عمليات کوي بشکلی ماني، کانالونه، د اوبو بندونه او سيلوگانې له منځه وړي.
- * پاکستان د ځينو مزدور و احزابو په واسطه افغاني مهم شخصيتونه ترور کوي.
- * پاکستان غواړي چې په هر لحاظ افغانستان ځان ته اړ کړي.
- * پاکستان غواړي چې جنګونه دوام وکړي او افغاني عسکري قوت ختم شي.

د کمونيستي او اسلامي احزابو مشران

۱- نور محمد تره کي:

د مقرر د ناوې په سره کلی کېنې زيږيدلی د وينې څلميانو يو منځنی غړی ؤ، په بېنې کېنې د عبدالحميد زابلی لوی سرمايدار کاتب ؤ بيا په واشنگتن کېنې سياسي آتسه شو، بيا د خلق د گوند مشر شو. په پښتو ژبه يی خبری کولی او په دی باب يو متعصب انسان ؤ د اسلام سره يی په ډاگه دشمنی درلوده، دده د جمهوريت په دوران کېنې ډير مسلمانان شهيدان شول. د خداولو هزارگانو قتل عام کړل، د ځان په ستاينه خوښيده.

۲ - حفيظ الله امين:

د پغمان د ولسوالۍ او په معارف کښې يې مختلفې دندې تر سره کړې د شورا وکيل او، مغرور او ظالم انسان او، دده په امر سره زياتره افغانان شهيدان شول. د قدرت په وخت کښې يې مصئونيت قانونيت، عدالت اعلان کړل خو عملي يې نکړل، خپل ظلمونه يې په تره کې ورو تپل او شه وخت يې لږ نر مه رويه غوره کړه. روسان يې د مجاهدينو په مقابل کښې هيواد ته وروغوښتل او بيا همدې روسانو مړ کړ. خپل تحصيلات يې په امريکې کښې کړي وو، د خلق د گوند مهم غړی او.

۳ - ببرک کارمل:

د بگراميو ولسوالۍ د کمريو د کلي او، په حقوقو کښې يې زده کړه کړې بيا شه موده بندي شو، د شورا وکيل او، وينا يې ډيره جذابه وه او خلک پري غوليدل، ظالم، مغرور او احساساتي انسان او، دده په جمهوريت کښې جنگونه پراخه شول، په سنگرونو او کليو يې گازونه وشيندل، د تره کې او امين د وخت بنديان يې خوشی کړل، د روسانو په ستاينه نه مړيده د پرچم د گوند مشر او، په اول کښې يې زياتره اړيکې د سردار داؤد سره وې.

۴ - ډاکټر نجيب:

ډاکټر نجيب په قام احمدزی وده څه تحصیلات په پېښور اسلاميه کالج کېږي کوم وخت چې پلار يې تجارتي آتسه وکړی او بيا يې د طب په شق کېږي د کابل پوهنتون د طب پوهنځی لوستی دی، دی له سرورۍ وروسته د کمونستانو په دور کېږي د خاد (استخبارات) رئیس و.

سرورۍ چې اوس د مسعود سره په جيل کېږي دی د اکسا (خاد) د قاتل په نامه يادیده او په زرگونو کسان يې له خاورو لاندي کړل خو کله چې نجيب د خاد رئیس و د بنديانو محاکمه به يې کوله او بيا به يې له فيصلی وروسته اعدامول. که څه هم دده په وخت کېږي هم ډير کسان د همدی شبکی له خوا له مينځه ولاړل.

کله چې نوموړی جمهور رئیس شو نو بيا يې له پخوا څخه په کلی ډول تغير وکړ، ملی پخلاينه يې اعلان کړه، ديموکراسی يې راوسته او د ملگرو ملتو سره د سولی د راتلو په غرض له مقام څخه هم تير شو، د شمال د کودتا په وخت کېږي يې ملگرو ملتو ته پناه يوره او بيا کله چې طالبانو حکومت ونيو دی يې د خپل ورور (احمدزی) سره د آريانا په چوک اعدام کړ.

۵ - صبغت الله مجددي:

صبغت الله مجددي د محمد معصوم مجددي (ميان جان آغا) زوی او د شمس المشايخ حضرت فضل محمد مجددي لمسی دی چې بابا يې دانگريزانو

څخه د استقلال په حاصلولو کې پوره ونډه درلوده. صبغت الله مجددي د محمد ظاهر شاه د حکومت په ضد هم قیام کړی و او ځینی اسلامي تنقیدونه یې درلودل چې بیا د صدراعظم محمد داؤد له خوا څلور کاله او څو میاشتې بندې شو. کله چې د خلقیانو کودتا وشوه، دی له دغمارک څخه چې هلته د ملک فیصل د دعوت او تبلیغ نماینده و راغی او د جبهه نجات ملي اسلامي په نامه یې گوند جوړ شو. نوموړی ښه جید عالم او مقرر دی خو تر احساساتو لاندې زیات راغی او د اوس زمانې د خلکو د چل او فریب څخه هم مصئون نه دی پاتې شوی. کله چې د نجیب حکومت سقوط وکړ دی لومړی جمهور رئیس و چې په همدې وخت کې د گوندونو له خوا جنگونه پیل شول او افغانستان یې د تباهی لور ته سوق کړ، دی د ۷۰ کلونو په شا او خوا کې دی او اوس هم د صلحي په پروسه کې هلې ځلې کوي.

۶- برهان الدین رباني:

برهان الدین رباني د ملا محمد يوسف زوی او د بدخشان د ولایت دی. په قام باندې یفتلی دی. کله چې په ۱۳۵۳ ش کال باندې سردار محمد داؤد د خپل جمهوریت په دوران کې د مسلمانو رهبرانو نیولې پیل کړل، دی پاکستان ته راوتښتید، دی د داؤد په وخت کې د وسله وال قیام پلوی نه و او کله چې خلقیان په اقتدار راغلل وسله وال جهاد یې پیل کړ. دده گوند د

جمعیت اسلامی په نامه ؤ، دی د خلکو سره ډیر ښه برخورد کوی، غصه ناک او قهرجن سړی نه دی، له صبغت الله مجددی وروسته چې کله دی جمهور رئیس شو نو خپله د جمهوري ریاست دوره یی په بی قانونه توگه اوږده کړه، قلابی لویه جرگه یی راوغوښته چې په هغه کې هم ټول دده کسان وو. دی کار د انجیر گلبدين حکمتیار د غصی لمبی یی نوری هم غږ غږ اندی کړی او سملاسی یی په کابل باندي د اوریل امر وکړ. چې دا دی د همدی حملو له امله کابل په ویرانه بدل شو. استاذ ربانی د ۶۰ کلونو په شا او خوا کښې عمر لری، د ازره فارغ او د شرعیاتو پوهنځی استاذ ؤ.

۷- گلبدين حکمتیار:

گلبدين حکمتیار د عبدالقادر خان زوی په قام خروټی او د کنزد ولایت اوسیدونکی دی. کله چې نهضت جوانان مسلمان په ۱۳۴۷ هـ ش کال کښې د علی آباد د باغ په کانتین کښې تاسیس شوی یو منځنی غږی ؤ. چې بیا وروسته یی رشد وکړ، دی په کارونو کښې ډیر احساساتی دی لومړی یی په ولسونو کښې زیات محبوبیت او اثر درلود خو بیا وروسته په تیره کله چې کابل یی د خاورو سره سم کړ محبوبیت یی د لاسه ورکړ، د طالبانو د ظهور سره دده د گوند کمپله تقریباً له ټولو ځایونو څخه ټوله شوه. لومړی یی د گلم جم ملیشو سره جهاد اعلان کړ، بیا ورسره یو ځای شو او د ربانی او مسعود په ضد

بی موقف و نیو. بیا دریانی د نامشروع حکومت صدراعظم شو چې له دوو میاشتو زیات یی دوام و نکړ او کابل طالبانو و نیو. دی اوس په ایران کښې اوسیږی. دده عمر د پنځوسو کلو په شا او خوا کښې دی. یاده دی وی چې د کابل د ننوتو په لومړیو وختو کښې یی د حزب وحدت سره هم جنگ شروع کړ او بیا ورسره یوځای شو.

۸- مولوی محمد نبی محمدی:

مولوی محمد نبی محمدی د لوگر د ولایت او ډیر جید عالم او مقرر شخص دی. معتدل مزاج لری او حالات په غور سره څیړی، دده گوند د حرکت انقلاب اسلامی په نامه دی چې زیاتره طالبان او مولویان پکښې برخه لری. که څه هم په لومړیو وختو کښې یی په تنظیم کښې څه اختلاف راغی خو دده په درایت او پوهی سره بیرته سره متحد شول. دده گوند په عام ولس کښې محبوبیت لری او بڼایسته بڼه جهاد یی هم کړی دی.

دی د ولسی جرگی وکیل هم ؤ چې هلته یی هم د اسلامی فکر د پاره زیات خدمتونه کړی، ان تردی چې په غیر اسلامی حرکتو یی بېرک او اناهیتا و ډبول. دده عمر د اتیا په شا او خوا کښې دی.

۹- مولوی محمد یونس خالص:

مولوی خالص ډیر ښه جید عالم او لیکوال دی. په مطبوعاتو کښې یی ډیر کار کړی او ډیر آثار لری، دینی ملغلری دده مهم اثر دی. همداراز دی په

دارالعلوم عربي کنيې استاذ هم ؤ. ده د اسلامي مبارزې په ترڅ کنيې هغه وخت چې په مطبوعاتو کنيې ؤ د وخت د واکدارانو سره يې ډيرې ډغري وهلي دي. په جهاد کنيې د اول څخه برخه وال ؤ، زيات وخت به يې هم په سنگرونو کنيې تيراوه. دده عمر د اتيا کالو په حدود کنيې دی.

۱۰ - عبدالرسول سياف:

سياف د پغمان اوسيدونکی دی، شرعيات يې ويلي او بيا له ازهر څخه فارغ شوی دی د اسلامي نهضت د مؤسس استاذ غلام محمد نيازی شاگرد او مخلص ملگری ؤ، په ۱۳۵۳ کال کنيې د داؤد په وخت کنيې کله چې امريکي ته روان ؤ ونيول شو او بندي شو.

بيا د بېرک کارمل په وخت کنيې راخوشي شو، دلته مجاهدين او مشران ډير ورته خوشاله شول، دوی ويل چې زموږ د نفاق او بي اتفاقي اور به همدا شخص مړ کړي له همدې کبله يې دلومړی اتحاد اسلامي رئيس وټاکه، خوده نه يوازی چې دا اور مړ نکړ بلکه يو بل گوند يې د اتحاد اسلامي په نامه جوړ کړ چې نيم کسان يې د جمعيت وو نيم کسان يې د حزب اسلامي څخه ورته راويلل او څه نور يې له نورو تنظيمونو څخه واخيستل. ښه واعظ او مقرر او په عربي ژبه کنيې پوره تسلط لري. د استاد سياف عمر د پنځوسو په شا او خوا کنيې دی.

نوټ: د افغانستان په ویرانی کښې که څه هم د خلقیانو پر چمیانو او روسانو نیغ په نیغه لاس دی او دوی ښایې ددی پیری اصلی مجرمین یاد شی خو اسلامی مشرانو هم له اخلاص څخه کار نه دی اخستی خپلی ژمنی یی نه دی عملی کړی، د مکی شریفی سوگندونه د طائف، اسلام آباد، پڼډی او نوری معاهدی یی تر پښو لاندې کړی، د جهاد مالونه یی شخصی دارایی گرځولی او مزی پری کوی، ځینی بیا حيله هم ورته پیدا کوی، خودغه اسلامی مشران په مسؤلیت کښې سره توپیر لری، څوک لږ مسؤل دی او څوک ډیر خوبیرنه کیدای نشی، او کله چې واقعی اسلامی حکومت راشی دوی د ملت په وړاندی پوښتیدلی شی. او که نه په محشر کښې خوبه باری تعالی خامخا حساب ورسره کوی.

دلری او پری پښتونخواه رواجونه:

- * د ښځو ډیر احترام کوی، په ادب ورسره خبری کوی په موټر کښې ځای ورکوی. په داسی حال کښې چې په کابل کښې له آزادی وروسته حالات گهوډ وو، نارینه او ښځی به په بسونو کښې گهوډ ولاړوو.
- * د مشرانو احترام کوی، په موټر کښې خپل ځای ورکوی او ډیر ادب یی کوی.
- * دملا، صوفی او شیخ ډیر احترام کوی په درانه نامه یی یادوی په داسی حال کښې چې په کابل کښې یی ملندی پری وهلی.

- * په خبرو کښې ډیر توند دی ځینی خیزونه لکه شرمگا ه بول او غاښ په صراحت سره یادوی، که څه هم زمور ځینی اطرافونه هم همداسی دی.
- * په کابل کښې په رسمی دفترونو کښې ادب او قانون زیات مراعات کیږی، دلته یو مامور له ځان سره مرز هم وړلی شی چې دا ما په سترگو ولیدل.
- * د ښځو نوم نه یادوی که څه هم دا د عامو پښتنو رواج دی.
- * چې د ډوډی په وخت کښې ورشی پوښتنه کوی چې آیا ډوډی دی خوړلی په داسی حال کښې چې په کابل کښې ډوډی ورته راوړی، که بی خوړلی وی بیا بی بیرته وړی.
- * په خیرات او واده کښې کارت نه گوری بلکه هر څوک ورتلی شی. په کابل کښې کارتونه کتلی شی، خو اطراف بیا داسی نه دی.
- * د زوم په غاړه کښې د پیسو امیل اچوی، په کابل کښې د گلونو امیل اچوی.
- * په فاتحه کښې یوازی لاس پورته کیږی په افغانستان کښې قرانت لوستل کیږی او بیا دعاء کیږی.
- * فاتحه د کورونو په مخ کښې په کتونو کیږی. په افغانستان کښې فاتحه په جوماتونو کښې کیږی. په اطراف کښې په کورونو او د جومات په مخه کښې هم کیږی.
- * په واسطه او رشوت فخر کوی، مثلاً وایی چې غټه واسطه (سپارش) می

- کری څکه کامیاب شوم. په افغانستان کې بیا دا په پټه کوری او وایی نه.
- * په کابل کښې کرتی او دلته واسکت، اغوندي، یا لاپوش دلته نشته.
- * په کابل کښې زیاتره بوتان او دلته خپلې پښو کیږي.
- یادونه: دا څیزونه چې می ولیکل دا یوازې د کابل او شاخوا په رواجونو اړیکې لری او د نورو ولایاتو په رواجونو خیر نه یم همدا راز د پېښور رواجونه هم په ټول پاکستان نه تطبیقېږي.
- * وریچې په میل مستیاگانو او خیراتو تو کښې ډیری غوری او رنگه پخوی، وچه خرما هم ورسره پخوی، په کابل کښې د خرما په ځای میتر کله کله پخوی. خود کابل آشپزی ډیره ښه خوندوره ده. اوس د پېښور خلک اکثراً افغانان آشپزان نیسی.
- * ډوډی هم د دی ځای د کابل غوندي نه ده د کابل وچه ډوډی ډیره خوندوره ده، کابلی ډوډی اوږده ده او اوزیکې بیا گرده وی.
- * گندنه دلته چا نه پیژندله، کله چې افغانانو وکرله او یی خورله دوی به ویل چې کابلیان وانښه خوری اوس یی دوی هم په مزه خوړی او کابلی ساگ ورته وایی.
- * ددی ځای شلغمی (تپیری) سپینی دی او د کابل غټی او سری دی.
- * ددی ځای کچالو (آلو) سره دی او د کابل کچالوزیر دی.
- * په کییک کښې توپیر نشته خود کابل کلچې مزه ناکي دی.
- * ددی ځای خلک بغلاوه نه پیژنی یو ډول کلچې یی.

- * دلته چار مغزی ککو والا کیک نه پخیری.
- * دلته د مندکو چکیده نشته بلکه د مونگ پلیو چکیده شته.
- * دلته دوریچود اوړو نه ډبلی کلچی نه پخیری.
- * دلته حلوای سوانک او حلوای مغزی نشته.
- * دلته مکرونی والا د شیدو پیرینی شته او په کابل کښې نشته او د قیر په نامه پیرینی هم شته.
- * دلته ماغوت او ډول ډول پیرینی نشته په کابل کښې شته.
- * دلته گیلاس او سرکی (آلوالو) نشته او په کابل کې شته.
- * کله چې د لومړی غل د پاره آلوالو دلته راغلل خلکو د گورگورو په نامه ویلل.
- * دلته چکه نشته او په کابل کښې شته اوس دلته هم چکه جوړیږی. دلته خلک ماستی ته چکه وایی.
- * ددی غای کاهو واړه دی او په سلا د کښې استعمالیږی خو د کابل ډیر غټ او هر وخت خورل کیږی.
- * کابل کښې د خنیاک دپاره او په په گیلاسونو کښې خرخیږی او په پیښور کښې او په خوشی ورکول کیږی. خو اوس چې مهاجر راغلی او په حال یی دی ددوی اولادونه دلته هم او په پیسو خرخوی.

د مهاجرو دراتگ سره غیني تحولات

دلته پاکستان کښې د مهاجرو دراتگ سره ډیر غټ بدلونونه راغلل د مهاجرو کمپونه جوړ شول. په بنارونو کښې گڼه گڼه زیاته شوه او په تیره په صوبه سرحد او بلوچستان کښې یی زیات اثر وچاوه. زه یو خوځیزونو ته اشاره کوم.

۱- د مهاجرو سره ددی غای خلکو حساسیت ښوده او ویل به یی چې دا زموږ په اقتصاد بد اثر اچوی، قیمتی جوړوی خوراکی خیزونه ورسره گرانیزی، د کورونو کرایي لوړیزی زموږ دولس خلک بیکاره کیزی، چې بیا همداسی وشول. خو اوس دا حساسیت کم شوی دی بلکه د مهاجرو او ددی غای د هستوگنې کوم توپیر نشته خصوصاً په کویته کښې یی خپل وروڼه گڼی.

۲- پخوا افغانان د پولیسو له خوا زیات غورول کیدل، پیسی تری اخیستل کیدی، بندی کیدل او دا رویه زیاته د پارسی ژبو او ازبکانو سره کیده اوس هم کله کله دا چال چلند کیزی.

۳- پخوا به د بورډ ته کال او اشغری په لین واگونونه (ویگن) موټر چلیدل، بیا د افغانانو دراتگ سره او په تیره د زیاتی گڼه گڼی سره ډبی او مینی بسونه رواج شول خو په اول کښې ددی غای پښتانه پکښی نه تلل او په خپلو واگونو کښې په سپریدل، خو اوس ددی غای خلکو هم دا گاډی په کار اچولی دی.

۴- د مهاجرو دراتگ سره په پېښور کښې په تعمیراتی لحاظ ډیر بدلون

راغلی دی، سرکونه پراخه شول، بلډنگونه جور شول، حیات آباد یوه سپیره دښته وه او اوس هغه قیمتی او عصری ځای حیات آباد یاد پیری چې د کورونو کرایه هم تر نورو ځایو دلته گرانه ده.

۵- پېښور ښار پراخوالی پیدا کړ او له بورډ څخه ترجم پوری آبادی جوړه شوه، کارخانې ډیر مهم او عصری بلډنگونه لری چې د ټولی دنیا مالونه هلته پیدا کیږی، او زیاتره افغانان پکښې تجارت کوی.

۶- د صحافت په لحاظ پښتو اخبارونه دلته رواج شول، پخوا به ددی ځای خلکو انگریزی او اردو اخبارونه لوستل او اوس یی د پښتو اخبارونو سره دلچسپی پیدا کړه.

د مهاجرو گوندونو اخبارونه په پښتو او پارسی چاپیری، کتابونه او رسالی نشریږی او د پېښور (وحدت) اخبار د محترم پیر سپید شاه په همکاری او زحمت دلته رائج او خپور شو او اوس (سهار) اخبار هم چاپیږی چې دا دواړه اخبارونه د لرو او برو پښتنو د پاره دی.

۷- خارجی لویی لویی مؤسسی دلته د افغانانو د پاره کار کوی څوک خوراکي څیزونه ورته برابروی څوک تعلیمی مواد ورته برابروی او څوک نوری مرستی کوی.

پښتونه تاته وایم!

زه نه پوهیږم په دی زمکه کښې څه تاثیر دی، ددی زمکی خلک بدل دی

او که دازمکه بدله بښکاری.

مور چې د جهاد په اولو شیبو کښې دې زمکې ته راغلو هیله مو درلوده چې ددې زمکې خلک به مور په ډیر ښه استقبال کړي، مگر متأسفانه دې خلکو بد بدراته وکتل ویل یی: دا غله دی، دا داړه ماران دی دا تښتیدلی خلک دی.

دوی د قانون او قانونی حکومت څخه را تښتیدلی دی، مور به ویل: هلته په زرگونو خلک له کورونو څخه وایستل شول، او په دستجمعی قبرونو کښې خښ شول، هلته ظلم دی، ناروا ده او د دین او وطن په خلاف د څو تنو کمونیستانو سخته کار روانی ده، خو دوی به ویل: دا د امریکې تبلیغات دی، دا اسلامی جهاد نه دی دا د امریکې او روس جنگ دی. مور به ویل: دا جنگ هر څوک د خپلې آیینې څخه تعبیروی، مور ته اسلامی جهاد دی، روس او امریکې ته ددوی جنگ دی، اروپا ته د کمونیزم او دیموکراسی جگړه ده او نورو هیوادو ته د روس پراختیا غوښتنه ده.

ما به چې په کومه مشاعره کښې ددې زمکې د خلکو سره گپون وکړ، خپل دردونه به می ورته بیانول خو په څلویښتو کسانو کښې می درې ملگری درلودل او بس. په ځینو کسانو به زما شعرونه ډیر بد لگیدل او همالته به یی ځواب راکړ، ځینو به ویل چې مهاجر شوی، وطن یی پرېښودی، پردیس دی، مه تری خپه کیږی. خو اوس چې حالات بدل شول دوی هماغه پخوانی خبره تکراروی خوزه وایم چې اوس هم د حق او باطل جگړه ده خو شکلونه یی له پخوا څخه توپیر لری. اوس هم د افغانستان خلک مظلومان او مقتولان دی خو په بل

شکل. اوس هم وطن ورنایی.

لیر سوچ پکاری دی اود تعصباتو شخه ډډه کول. شخصی فکرونه او

نظریات وطن تباہ کوی، ملی او جهانی فکرونه انسانی دنیا جو روی او بس.

B

4.382

GHA

7856

تر آسمانه رسی

د اسویلو توندی سیلی بی تر جهانہ رسی

ددی مظلوم ملت فریاد تر کھکشانه رسی

سکون بی نشته په کرسی هیخ قناعت نلری

د بوالهوسو هوسونه تر آسمانه رسی

که بی و سلی دی دا ولس بی ارادی خونه دی

لاس به بی خدایو د بدمستو تر گریوانه رسی

دینتی میری بی کری خروبی لابه نور شه کوی

چه بی د اوښکو سیلابونه تر ایرانه رسی

سوز او گذار بی هندو کش او سپین غر ولرزول

فریاد ژړا به بی تر هند او پاکستانه رسی

د کمونیستو له زخمونو لاجور شوی نه دی

چه مسلمان ته بدرنگی له مسلمانانه رسی

د تقدس په نظرو گوری مظلوم ولس ته

نه ښایی دا چه بی مہری له خپل جانانہ رسی

چه خو سم نشی دا بی سره دا بی پښو انسانان

د غیرت کوکی به تر ټول افغانستانه رسی

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**